

NEDERLANDERS & GELIJKE (SEKSUELE) RECHTEN

Annemarie van Elfrinkhof, Edith van Ewijk en Michelle van Geffen¹

In Nederland zijn kindhuwelijken verboden, is meisjesbesnijdenis strafbaar en kunnen homoseksuelen trouwen en kinderen adopteren. De gevolgen van een huwelijk voor je achttiende jaar, besnijdenis van een meisje en de vervolging van homoseksuelen staan voor veel Nederlanders dan ook ver van ze af. Voor veel meisjes en homoseksuelen in de rest van de wereld is het echter dagelijkse realiteit. Het Nederlandse kabinet wil deze meisjes, vrouwen en homoseksuelen steunen. Vrouwenrechten en seksuele en reproductieve gezondheidsrechten (SRGR) vormen daarom een speerpunt van het Nederlands buitenlands beleid.² Wat vinden Nederlanders van deze initiatieven? Zien zij een verantwoordelijkheid van de Nederlandse overheid en van henzelf hierin? We legden hen een aantal stellingen voor.

Nederlanders voor gelijke seksuele rechten

Het recht op seksuele voorlichting wordt door Nederlanders breed gedragen, 89% is het eens met de stelling dat ieder mens waar ook ter wereld recht heeft op seksuele voorlichting

(zie figuur 1). Om vast te kunnen stellen of mensen ook zelf willen bijdragen aan seksuele voorlichting en gelijke rechten wereldwijd, vroegen we hen vervolgens of ze geld zouden willen doneren aan een organisatie die zich inzet voor wereldwijde gelijke (seksuele) rechten. Een vijfde van de Nederlanders, 21%, is bereid om organisaties die zich inzetten voor gelijke en seksuele rechten financieel te ondersteunen. Er zijn verschillen tussen Nederlanders in hun geefgedrag voor dergelijke organisaties. Zo zijn vrouwen vaker bereid geld te geven dan mannen (24% versus 19%) en zeggen Nederlanders die stemmen op PvdA, GroenLinks of D66 vaker geld te willen doneren dan de kiezers van andere partijen.

De eerste twee stellingen gingen over (seksuele) rechten elders in de wereld. De derde stelling richt zich op de situatie in Nederland. In welke mate is er volgens Nederlanders sprake van gelijkwaardigheid tussen mannen en vrouwen in Nederland? 70% van de Nederlanders is het er (helemaal) mee eens dat vrouwen en mannen in Nederland gelijkwaardig zijn. Vrouwen zijn

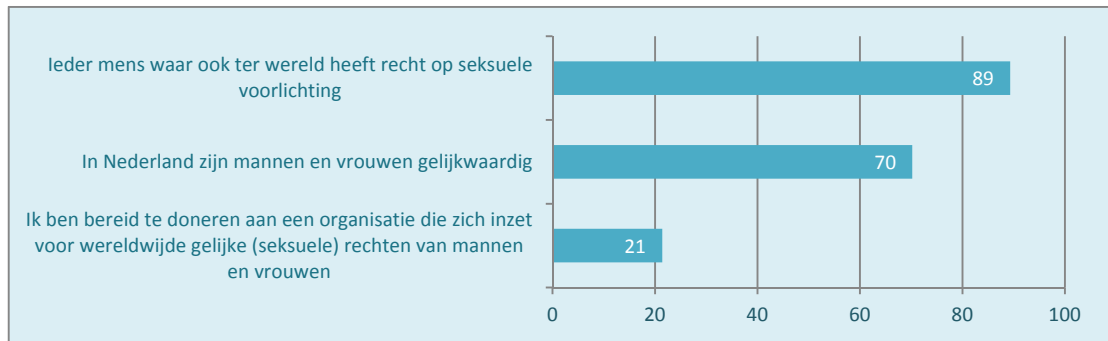
¹ Met dank aan Kari Postma en Lonneke van Genugten.

² Ministerie van Buitenlandse Zaken (2013). *Wat de wereld verdient: Een nieuwe agenda voor hulp, handel en investeringen*. Den Haag: Ministerie van Buitenlandse Zaken

het minder vaak eens met de stelling dat in Nederland mannen en vrouwen gelijkwaardig zijn dan mannen. Ook zijn Nederlanders met

een hoger inkomen het er vaker mee eens dat vrouwen en mannen gelijkwaardig zijn dan mensen met een laag inkomen.

Figuur 1 Houding ten aanzien van gelijke en seksuele rechten (gewogen resultaten, percentages (helemaal) mee eens, n=1035)



Seksuele en reproductieve gezondheidsrechten (SRGR)

Bij seksuele rechten en gezondheidsrechten gaat het om voorlichting over seksualiteit, gezinsplanning en seksueel overdraagbare ziektes zoals HIV, om de beschikbaarheid van voorbehoedsmiddelen en om het recht op goede gezondheidszorg tijdens zwangerschap en bevalling.³ Deze rechten gelden niet alleen voor Nederlanders, maar wereldwijd⁴ en zijn afgeleid van de universele rechten van de mens.⁵ In de Millenniumdoelen, de internationale agenda tegen armoedebestrijding, is er dan ook aandacht voor (voorlichting over) seksuele gezondheid (o.a. Millenniumdoelen 5 en 6).⁶

Relatie economische ontwikkeling en kindhuwelijken nog onduidelijk

In ontwikkelingslanden trouwt 34% van de vrouwen voor haar 18e verjaardag. De verschillen tussen landen zijn echter groot; in Algerije trouwt 2% van de vrouwen voor haar 18e en in Niger 75%.⁷

Armoede, sociale normen en tradities zijn redenen voor ouders om hun kind uit te huwelijken. De ouders van het meisje zijn bijvoorbeeld arm en door haar uit te huwelijken hebben ze een mond minder te voeden.⁸ Trouwen als je minderjarig bent heeft vele gevolgen, niet alleen voor de meisjes zelf maar uiteindelijk ook voor de ontwikkeling van een land. Voor de meeste meisjes betekent het dat ze hun school niet af kunnen maken. Dit verkleint hun kans op het leren van vaardigheden en de kans op een (betere) baan. Ook raken meisjes op jonge leeftijd zwanger met negatieve gevolgen voor de gezondheid van het meisje en de baby en

een hoger risico op moeder- en kindersterfte. Verder is de kans groter dat ze meer kinderen krijgen omdat ze op jonge leeftijd beginnen met het krijgen van kinderen. Een kindhuwelijk heeft dus door de negatieve effecten op de gezondheid van het meisje en haar kansen op het volgen van onderwijs een negatief effect op de economische ontwikkeling van een land.⁹

Bijna de helft van de Nederlanders (48%) legt deze relatie tussen kindhuwelijken enerzijds en economische ontwikkeling van een land anderzijds. Zoals figuur 2 laat zien geeft 31% aan het niet eens, maar ook niet oneens te zijn met de stelling. Samen met de 13% die aangeeft niet te weten of het goed is voor de economie van een ontwikkelingsland als minderjarigen niet trouwen, gaat het om een aanzienlijke groep die geen duidelijke mening heeft over kindhuwelijken in relatie tot de economische ontwikkeling van een land.

³ Singh, S., Darroch, J.E., Vlassoff, M., & Nadeau, J. (2003). *Adding it up: The benefits of investing in sexual and reproductive health care*. New York, NY: UNFPA.

⁴ United Nations (1995). *Report of the international conference on population and development*. New York, NY: UN.

⁵ SRHR Alliantie (2012). *Feiten over SRGR: Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten*.

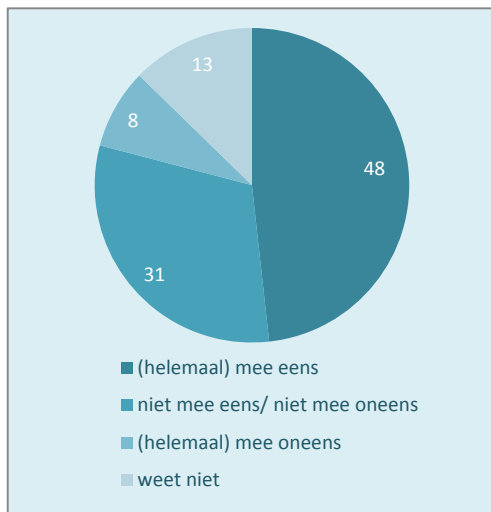
⁶ Spitz, G. (2012). *Armoedebestrijding in de 21e eeuw. De post-2015 agenda* (Globaliseringsreeks, 5). Amsterdam: NCDO.

⁷ United Nations Population Fund (2012). *Marrying too young: End child marriage*. New York, NY: UNFPA; United Nations Children's Fund (2012). *Progress for children: A report card on adolescents* (10). New York, NY: UNICEF.

⁸ Karei, E.M., & Erulker, A. (2010). *Building programs to address child marriage: The Berhane Hewan experience in Ethiopia*. New York, NY: Population Council.

⁹ United Nations Population Fund (2012). *Marrying too young: End child marriage*. New York, NY: UNFPA.

Figuur 2 Het is goed voor de economie van een ontwikkelingsland als wordt voorkomen dat minderjarigen daar trouwen (gewogen resultaten, percentages, n=1035)



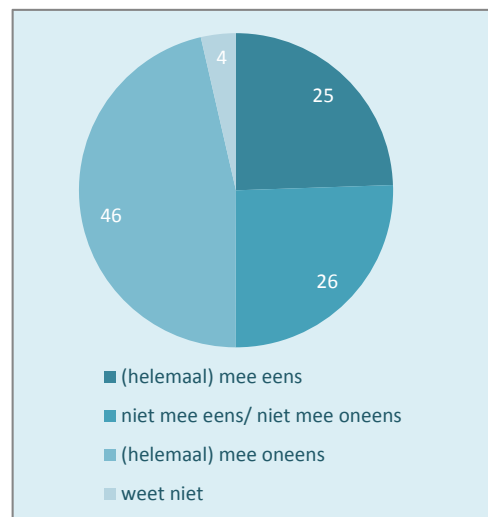
Voorlichting over meisjesbesnijdenis is taak van Nederlandse overheid

Meisjesbesnijdenis, of vrouwelijke genitale verminking, komt voor in 29 landen in Afrika en het Midden Oosten.¹⁰ Ouders laten hun dochters besnijden vanwege traditie, religie, de overtuiging dat het hygiënisch is of vanwege de bescherming van haar maagdelijkheid.¹¹ In Somalië wordt meer dan 90% van de meisjes besneden. Dit lijkt een ‘ver van mijn bed verhaal’, maar dat verandert als je bedenkt dat in Nederland veel migranten van Somalische afkomst wonen.¹² Volgens een recente studie zijn in Nederland ongeveer 29.000 vrouwen besneden.¹³ Meisjes in Nederland in de leeftijd van 4 tot 12 jaar die afkomstig zijn uit landen of gebieden waar meisjesbesnijdenis plaatsvindt lopen het risico om tijdens een bezoek aan het land van herkomst, maar ook in Nederland, besneden te worden. Gelukkig is dit risico laag. Het feit dat meisjesbesnijdenis in Nederland verboden en strafbaar is, maar ook doordat de Nederlandse overheid voorlichting geeft over de gezondheidsrisico’s van besnijdenis bij meisjes, maakt de kans dat meisjes die in Nederland wonen besneden worden relatief klein. Het is volgens het onderzoek van Exterkate wel van belang dat de Nederlandse

overheid hier een actieve rol in blijft vervullen.¹⁴ In welke mate zijn Nederlanders het er mee eens dat de Nederlandse overheid een dergelijke actieve rol speelt als het gaat om het voorkomen van meisjesbesnijdenis?

Uit figuur 3 blijkt dat ongeveer de helft van de Nederlanders (46%) voorlichting over meisjesbesnijdenis door de Nederlandse overheid steunt. Slechts een kwart van de Nederlanders vindt dit geen taak van de Nederlandse overheid. Hoger opgeleiden vinden voorlichting geven over meisjesbesnijdenis vaker een taak van de overheid dan lager opgeleiden.

Figuur 3 Het is niet de taak van de Nederlandse overheid om te zorgen dat er voorlichting over meisjesbesnijdenissen wordt gegeven (gewogen resultaten, percentages, n=1035)



Voor bijna veertig procent van de Nederlanders zijn vervolgdde homoseksuelen altijd welkom

Asiel voor homoseksuelen vluchtelingen kwam in februari van dit jaar in het nieuws door de strengere anti-homowet die in Oeganda werd aangenomen. Homoseksualiteit was al verboden in Oeganda, maar met de nieuwe wet kunnen homoseksuelen tot lange gevangenisstraffen veroordeeld worden.¹⁵ Staatssecretaris Fred Teeven van Veiligheid en Justitie liet daarop weten het asielbeleid voor homo’s te versoepelen.¹⁶

¹⁰ United Nations Children’s Fund (2013). *Female genital mutilation/cutting: A statistical overview and exploration of the dynamics of change*. New York, NY: UNICEF.

¹¹ Exterkate, M. (2013). *Female genital mutilation in the Netherlands: Prevalence, incidence and determinants*. Utrecht, The Netherlands: Pharos.

¹² UNICEF. 2013. *Female Genital Mutilation/ Cutting: A statistical overview and exploration of the dynamics of change*. United Nations Children’s Fund, New York; UNHCR. 2013. *Too much pain. Female Genital Mutilation & Asylum in the European Union*. United High Commissioner for Refugees.

¹³ Exterkate, M. (2013). *Female genital mutilation in the Netherlands: Prevalence, incidence and determinants*. Utrecht, The Netherlands: Pharos.

¹⁴ Idem.

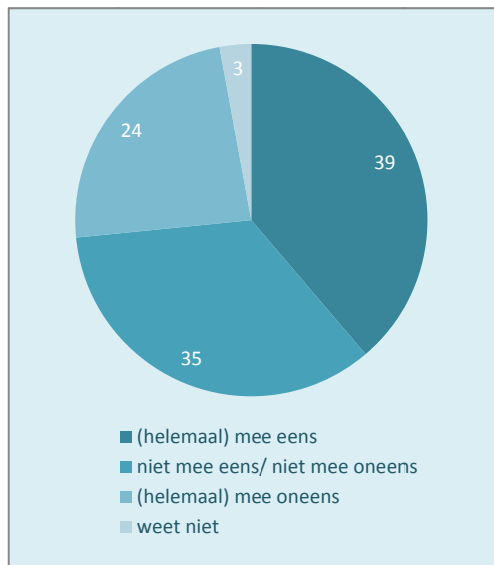
¹⁵ Klompenhouwer, L. (2014, 30 april). Oegandese president tekent anti-homowet. *NRC Handelsblad*.

¹⁶ Brief van de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal inzake Vreemdelingenbeleid (2014). Den Haag: Tweede Kamer; Huiskamp, F. (2014, 25 februari 2014). Teeven: Asielbeleid voor Oegandese homo’s wordt versoepeld. *NRC Handelsblad*.

Echter, zo stelde vreemdelingenadvocaat Eikelboom, homoseksuelen hadden al recht op asiel in Nederland als zij vervolgd worden vanwege hun geaardheid en het zou volgens hem om een publiciteitsstunt van Teeven gaan.¹⁷ Niettemin kwam er een discussie op gang over asiel voor homoseksuelen en over hoe de IND beoordeelt of een vluchteling homoseksueel is.¹⁸ Hoe denken Nederlanders over het asiel verlenen aan homoseksuelen die in hun eigen land vervolgd dreigen te worden?

39% van de Nederlanders steunt de maatregel dat homoseksuelen altijd welkom zijn in Nederland als zij in eigen land vervolgd worden. Een derde van de Nederlanders, 35%, staat neutraal tegen over deze stelling. Ze zijn er niet voor dat vervolgte homoseksuelen altijd welkom zijn in Nederland, maar ook niet tegen. Bijna een vierde, 24%, is het (helemaal) oneens met de stelling. Vervolgde homoseksuelen zijn voor hen niet altijd welkom om in Nederland te komen wonen.

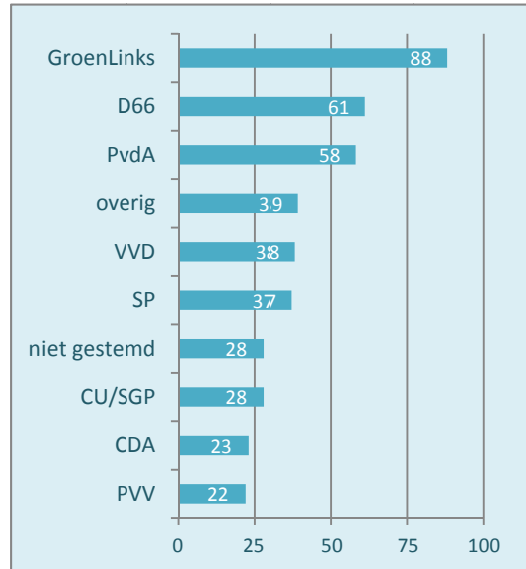
Figuur 4 homoseksuelen die in hun eigen land vervolgd worden, zijn altijd welkom om in Nederland te komen wonen (gewogen resultaten, percentages, n=1035)



Kiezers die tijdens de verkiezingen van 2012 op een van de twee huidige coalitiepartijen hebben gestemd, denken heel anders over asielverlening aan vervolgte homoseksuelen. PvdA-stemmers zijn het er in meerderheid mee eens dat homoseksuelen die vervolgd worden altijd welkom zijn om in Nederland te komen wonen (58% mee eens). Onder VVD-stemmers is de steun hiervoor kleiner, 38% vindt dat vervolgte homoseksuelen altijd welkom zijn om in Nederland te komen wonen. Het grootste verschil zien we tussen

GroenLinks-aanhangers enerzijds (88% mee eens) tegenover PVV-stemmers (22% mee eens) anderzijds.

Figuur 5 homoseksuelen die in hun eigen land vervolgd worden, zijn altijd welkom in Nederland te komen wonen naar stemgedrag 2012 (percentage (helemaal) mee eens, gewogen resultaten, n=1016)



Verantwoording

Het onderzoek is tussen 28 maart 2014 en 2 april 2014 uitgevoerd via de CAWI-methode (computer-assisted web interviewing). De online steekproef is door TNS NIPO getrokken uit de TNS NIPO Consumerbase, het panel voor Nederlandse burgers/consumenten. Om tot een representatieve steekproef van Nederlanders te komen zijn quota gesteld op geslacht, leeftijd, opleiding, gezinsgrootte, regio en stemgedrag 2012. Voor het onderzoek zijn 1611 Nederlanders van 18 jaar en ouder uitgenodigd. 1035 respondenten hebben de online vragenlijst ingevuld (respons van 64%). Een weegfactor is toegevoegd om de verzamelde gegevens representatief te maken voor Nederlander van 18 jaar en ouder. Aan de respondenten zijn alleen de stellingen voorgelegd, niet de toelichting daarop.

¹⁷ Eikelboom, W. (2014, 26 februari). "Teeven hoeft zijn beleid voor homo's uit Oeganda niet te versoepelen". *Joop.nl*.

¹⁸ O.a. Van Vliet. (2014, 25 februari). "U bent Oegandeese, homoseksueel en in gevaar". *HP/De Tijd*; "Hoe herken je een homo?" (2014, 11 april). *NRC Handelsblad*.